

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΣΜΟΝ ΕΓΧΟΛΠΙΟΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ και ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΕΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ - ΔΟΓΜΑ - ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος

Ορθοδοξία και Ελληνισμός

Πορεία στην Τρίτη Χιλιετία

Εκδ. Παρουσία, Αθήναι 1996.

Προτεσταντισμός

Στον λεγόμενο δυτικό κόσμο, εκεί που πρώτιστα μέλλει να δράσει κατά την επομένη χιλιετία η Ορθοδοξία, ζει διάσπαρτος και ο Προτεσταντισμός. Διάσπαρτος πραγματικά και μεταφορικά. Πρόκειται για ένα γιγαντιαίο φαινόμενο, που είναι τόσο κατατμημένο, ώστε ούτε το ίδιο γνωρίζει το μέγεθός του. Ακόμα και το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών, που όντως προτεσταντοκρατείται, δεν κατόρθωσε να συγκεντρώσει στους κόλπους του όλες τις προτεσταντικές κοινότητες. Έμειναν εκτός των κόλπων του σημαντικές και πολυπληθείς κοινότητες, ενώ εισήλθαν ασήμαντες και περιθωριακές, που γι' αυτό δημιουργούν προβλήματα και γεννούν σκεπτικισμό στις ορθόδοξες Εκκλησίες, που χάριν της ενότητας αποφάσισαν με ταπείνωση να μετάσχουν στον προτεσταντοκρατούμενο αυτό οργανισμό, παρά τις φοβερές δυσκολίες τους και τις ατέλειωτες αντιδράσεις παλαιότερων και συγχρόνων θεολόγων τους.

Ίσως δεν είναι άνευ λόγου να σημειώσουμε σχετικά, ότι, ενώ οι ορθόδοξες Εκκλησίες είχαν κι έχουν πολλούς λόγους ν' αρνηθούν την είσοδο στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, κενώθηκαν φιλανθρωπευόμενες, έσκυψαν το κεφάλι με ταπείνωση κι έγιναν μέλη του. Το στήριξαν ελπίζοντας ότι με την παρουσία τους θα βοηθούσαν τους αδελφούς προτεστάντες.

Αντίθετα, το Βατικανό στάθηκε απέξω. Αρνήθηκε να συγχρωτισθεί, να κενωθεί, να ταπεινωθεί. Έδειξε ότι ο Ρωμαιοκαθολικισμός συνιστά υπεροχικά δύναμη κι εξουσία, προς την οποία όλοι θα κλίνουν. Βρήκε τρόπο μόνο να συνεργάζεται με το Παγκόσμιο Συμβούλιο, για να έχει κι εκεί το λόγο του. Έτσι, νιώθει ότι από τη μια πλευρά ίσταται μόνος στο ύψος του ο Ρωμαιοκαθολικισμός και από άλλη πλευρά όλοι οι άλλοι χριστιανοί, που μεγαλόκαρδα κι ευγενικά προσκαλούνται να επανέλθουν στην μάνδρα του Βατικανού.

Ο Προτεσταντισμός, παρά τον γιγαντισμό του, δεν επηρέασε όσο περίμενε τις κοινωνίες όπου φύτεψε και αναπτύχθηκε. Στους παραδοσιακούς του χώρους διαπιστώνει ο ίδιος ευρεία αποχριστιάνιση. Βέβαια το φαινόμενο δεν αφορά μόνον τον Προτεσταντισμό. Το ζει και ο Ρωμαιοκαθολικισμός. Δεν μας είναι και τόσο άγνωστο στην Ελλάδα ή στις άλλες ορθόδοξες χώρες. Πάμπολλοι μεγαλόπρεποι χριστιανικοί ναοί της Δύσεως, λειτουργούν περισσότερο σαν μουσεία, ενώ άλλοι νοικιάζονται ή πωλούνται σε ορθοδόξους. Στις ορθόδοξες τουλάχιστον χώρες, χωρίς το πεδίο να είναι ειδυλλιακό, οι ναοί δεν επαρκούν και συνεχώς χτίζονται νέοι.

Παρά την γενική υποχώρηση της ευτονίας των ποικίλων προτεσταντικών κοινοτήτων, η δραστηριότητα πολλών από αυτές συνεχίζεται προς όλες τις κατευθύνσεις και μάλιστα με την μορφή άμεσου ή έμμεσου προσηλυτισμού, για την άσκηση του οποίου αρκετές κοινότητες δεν έχουν ενδοιασμούς. Θύματα του προσηλυτισμού αυτού είναι ορθόδοξες ομάδες και άτομα, που ζούσαν σε δυσμενείς συνθήκες, συνήθως σε τουρκοκρατούμενες περιοχές, όπου η πνευματική φροντίδα της όποιας ορθόδοξης Εκκλησίας έφτανε δύσκολα ή οι εκπρόσωποί της έδειξαν ασυγχώρητη αβελτηρία, φαινόμενο καθόλου σπάνιο. Άλλωστε, στην Ορθοδοξία ιδιαίτερα, παρατηρείται συχνά η εξής εντυπωσιακή αντίφαση. Στην ενορία τάδε ο ευσυνείδητος ιερέας τρέφει πνευματικά και καθοδηγεί κι επηρεάζει τους πιστούς θετικά. Στην διπλανή ενορία ο φυγόπονος, απαίδευτος και πότης ιερέας, απομακρύνει τους πιστούς από την Εκκλησία. Στην Μονή τάδε οι μοναχοί ακολουθούν την Παράδοση, αποκτούν αρετές και αγιότητα και αποτελούν φάρο πνευματικό για τους περίοικους. Στη γειτονική Μονή κατοικούν αμόναχοι μοναχοί, που παραμελούν την λειτουργική ζωή και την άσκηση και αποβαίνουν χείριστο παράδειγμα για τους λαϊκούς χριστιανούς. Ακόμα περισσότερο. Στην πρώτη Μονή ζει κι ένας κακός μοναχός, ενώ στην δεύτερη, μεταξύ των πολλών αμόναχων μοναχών, εγκαταβιώνει κι ένας που ζει απολύτως οσιακά, επιτελεί θαύματα κι επηρεάζει πνευματικά πολύ κόσμο, εκτός από τους συμμοναστές του.

Η παρουσία της Ορθοδοξίας σε χώρες παραδοσιακές του Προτεσταντισμού είναι ήδη γεγονός. Στην Ευρώπη, την Αμερική και την Αυστραλία, έχουμε συνολικά χιλιάδες οργανωμένες ορθόδοξες ενορίες, που κατανέμονται σε όλες τις ορθόδοξες δικαιοδοσίες, δηλαδή

εξαρτώνται από τις ορθόδοξες αυτοκέφαλες Εκκλησίες καταγωγής των μεταναστών. Υπάρχουν ακόμη ορθόδοξες ενορίες, που τα μέλη τους είναι γηγενείς γάλλοι, άγγλοι, γερμανοί, αμερικανοί κ.α., οι οποίοι προσχώρησαν ενήλικες στην Ορθοδοξία.

Όλες όμως αυτές οι χιλιάδες ενορίες διαθέτουν μικρή ιστορία και οργανώθηκαν σχετικώς πρόσφατα. Έτσι το έργο τους, εκτός εξαιρέσεων, δεν υπήρξε προς το παρόν εξακτινωτικό της Ορθοδοξίας τους. Αυτό ελπίζουμε ότι θ' αρχίσει πολύ σύντομα. Όχι, βέβαια, διότι συμβαίνει ν' αρχίζει και η τρίτη χιλιετία, αλλά διότι πολλών από τις ενορίες αυτές προχώρησε πολύ ή οργάνωσή τους και διότι με την δεύτερη και τρίτη γενεά μεταναστών, επέρχεται σιγά σιγά ό,τι ονομάσαμε εξισορρόπηση ενδιαφερόντων.

Κάποια τέκνα, εγγόνια ή δισέγγονα των πρώτων μεταναστών, οι οποίοι σπεύσανε στις χώρες αυτές για να χορτάσουν την πείνα τους, ελεύθερα γενικώς από ανάλογο πρόβλημα, θα ενεργοποιήσουν κλίσεις και κλήσεις, θα στραφούν και προς την εκκλησιαστική διακονία. Όσο θα γίνονται όμως ενσυνείδητοι φορείς της Ορθοδοξίας, τόσο η εξακτινωτική τους δράση θα γίνεται πραγματικότητα. Πλησιάζει η ώρα, φαίνεται να ωριμάζει η Ορθοδοξία της, Ευρώπης, της Αμερικής και της Αυστραλίας, και εκπρόσωποί της οφείλουν όχι μόνο να κηρύττουν και να διδάσκουν στον ορθόδοξο ναό, μα προπαντός να γράφουν, να υπομνηματίζουν, να εξηγούν την ορθόδοξη σκέψη, την θεολογία και την ζωή της Εκκλησίας. Αυτό σημαίνει έξοδο από το εκκλησιαστικό γκέτο, στο οποίο η διασπορά μας έζησε μέχρι τώρα.

Όμως, η έξοδος αυτή χρειάζεται οπλισμό και θεμέλια δυνατά, για ν' αντιμετωπίσει το εμπόδιο που συνειδητά ή αθέλητα συνιστά ο Προτεσταντισμός.

Αν μιλήσουμε για οπλισμό και θεμέλια, θα τα εντοπίσουμε στην θεολογική καλλιέργεια. Τίποτα στην Εκκλησία δεν μπορεί να προαχθεί χωρίς θεολογικά υπόβαθρα. Ούτε προσευχή εκτενής και γνήσια δεν μπορεί να καρποφορήσει, αν δεν έχει με οποιονδήποτε τρόπο ασφαλείς θεολογικές προϋποθέσεις. Το ζήτημα της θεολογικής καλλιέργειας, που είναι αυτονόητο στην ορθόδοξη Παράδοση, κινδυνεύει, με καταστρεπτικά αποτελέσματα, να υποτιμηθεί στην εποχή μας, αφ' ενός από τους ακτιβιστές και αφ' ετέρου από τους όψιμους φιλομοναστικούς κύκλους. Οι πρώτοι μάλιστα, επηρεαζόμενοι συχνά και από κύκλους προτεσταντικούς, που έχουν μικρή συνήθως εκτίμηση για την θεολογία, έδειξαν την υποτίμησή τους, ζώντας και δρώντας στην αμερικανική ήπειρο και αλλού και στην ίδια την Ελλάδα.

Και στην τάση αυτή πρέπει κανείς να αναζητήσει τον λόγο, ένεκα του οποίου στην Ευρώπη, στην Αμερική και την Αυστραλία δρουν εκατοντάδες ορθόδοξοι θεολόγοι κληρικοί, ακόμα και καθηγητές Θεολογικών Σχολών, χωρίς να τήκονται για να προσφέρουν στους

ορθόδοξους Έλληνες και το ευρύ κοινό πλούσιο συγγραφικό έργο, ώστε να γνωρίσουν, ορθόδοξοι και μη, βαθύτερα την Ορθοδοξία. Έχουν, βέβαια, την δικαιολογία ότι το έργο τους αριθμεί λίγες μόνο δεκαετίες και ότι κάποτε θα έλθει και η συγγραφική προσφορά. Όμως οι μητροπολιτικές ορθόδοξες Εκκλησίες, ο ελληνικός θεολογικός χώρος π.χ., έχει παρουσιάσει στον αιώνα μας, και δη μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, πληθωρική συγγραφική δραστηριότητα, ένα μέρος της οποίας, το αντιπροσωπευτικότερο, θα μπορούσε να προσφερθεί στον αγγλοσαξονικό κόσμο και την διεθνή κοινότητα, μέσω μεταφράσεων. Εκτός ελαχίστων όμως εξαιρέσεων, που συνήθως δεν οφείλονται σε ομοεθνείς φορείς, αυτό δεν έγινε. Λειτουργήσε δυστυχώς μια ανεξήγητη και μη ομολογημένη αμοιβαία αποστροφή των μεν προς τους δε. Των εκκλησιαστικοθεολογικών φορέων της διασποράς προς τους εκκλησιαστικοθεολογικούς κύκλους της Ελλάδας. Έρπει ακόμα και αμοιβαία καχυποψία. Οι μεν υποψιάζονται και κατηγορούν τους δε ως αρτηριοσκληρωτικούς και προσκολλημένους στο γράμμα. Οι δε υποψιάζονται και κατηγορούν τους δε ως νεωτεριστές και νοθευτές τής ορθόδοξης Παράδοσης.

Κι ενώ δεν έχει σημασία ποια πλευρά έχει περισσότερο ή λιγότερο δίκαιο, πρέπει όλοι να κυριαρχήσουμε στις αδυναμίες μας, να μειώσουμε στο ελάχιστο τις μικρότητές μας και να προσφέρουμε ό,τι καλύτερο και ορθοδοξότερο έχουμε, για τους ομοδόξους μας πρώτα, και το ευρύτερο κοινό έπειτα, στο οποίο οφείλουμε λόγο Ορθοδοξίας. Προφανώς οι άκρως υπεύθυνοι εκκλησιαστικοί άνδρες και ιδίως το Οικουμενικό Πατριαρχείο, μπορούσε και μπορεί να διαδραματίσει θετικό ρόλο στην αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού, αφού από αυτό εξαρτώνται δικαιοδοσιακά όλες οι ελληνορθόδοξες Αρχιεπισκοπές και Μητροπόλεις της διασποράς.

Κάτι ανάλογο, δυστυχώς, δεν υπάρχουν προϋποθέσεις να γίνει από την ρωσική φέρ' ειπείν ή την βουλγαρική και την σερβική διασπορά. Διότι ο μητροπολιτικός τους χώρος, για όλες τις κρίσιμες δεκαετίες του αιώνα μας, ζούσε καθηλωμένος θεολογικά κι εκδοτικά, δεν είχαν οι άνθρωποι ελευθερία δράσεως και τα βιβλία που έγραψαν κι εξέδωκαν είναι ελάχιστα σε σύγκριση με αυτά που όφειλαν και μπορούσαν.

Γίνεται, λοιπόν, φανερό πως μια από τις δυσκολίες, που οφείλει να υπερβεί η όλη Ορθοδοξία στον δυτικό κόσμο και την διεθνή κοινότητα, είναι η έλλειψη επαρκούς ορθόδοξης βιβλιογραφίας.

Βέβαια και όταν θα προσφερθεί επαρκής βιβλιογραφία ορθόδοξη, δεν σημαίνει ότι λύθηκε το πρόβλημα της οικοδομής των ορθόδοξων και της περαιτέρω εκτείνεας της Ορθοδοξίας. Ο Προτεσταντισμός, πού στο πρόσωπο των καθηγητών-ερευνητών παρουσιάζεται ανοικτός κι επιδεκτικός επιρροών, στην βάση του, στις επιμέρους προσωποπαγείς κατά το πλείστον κοινότητες, είναι κλειστός, ευσεβιστικός και ηθικιστικός. Η συνήθης απουσία θεολογικής υποδομής στην διδασκαλία

του, τον αναγκάζει σε υπερτονισμό των ευσεβιστικών και ηθικιστικών στοιχείων. Αυτά τα δέχεται ως απaráβατους κανόνες και τα υψώνει ως τείχη, που εμποδίζουν την είσοδο και την έξοδο και προπαντός αποκλείουν την είσοδο της ευρείας και βαθείας θεολογικής σκέψεως. Ο βιβλικισμός της προτεσταντικής βάσεως αλλά και των καθηγητών δεν εξαντλεί την θεολογία. Η βάση περιορίζεται στον ηθικισμό και οι καθηγητές αμιλλώνται ποιος θα επινοήσει περισσότερες νέες ερμηνείες της Γραφής ή ποιος θ' απορρίψει περισσότερα δεδομένα της. Η διατύπωση αυτή γενικεύει και σχηματοποιεί, αλλά δείχνει τις κρατούσες τάσεις, που δεν προϋποθέτουν κακοβουλία των φορέων τους. Πρόκειται για δημιουργημένη νοοτροπία, την ευθύνη της οποίας έχουν οι διαμορφωτές του προτεσταντικού κλίματος.

Πάντως η πρώτη τάση αποσκορακίζει άλλοτε *implicite* και άλλοτε *explicite* την θεολογία και άρα δεν μπορεί να κατανοήσει την πορεία και τον λόγο της θείας Οικονομίας, το έργο δηλαδή του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Η δεύτερη τάση, εγκλωβισμένη συνειδητά στον βιβλικισμό κι επηρεαζόμενη ανομολόγητα αλλ' αποφασιστικά από τα εκάστοτε φιλοσοφήματα, δεν παρακολουθεί το σύνολο του έργου του Θεού, όπως εκδηλώνεται με τον φωτισμό του αγίου Πνεύματος, στην Εκκλησία του.

Και η μία και η άλλη τάση αποτελούν εμπόδιο για την Ορθοδοξία και από τα πιο μεγάλα μάλιστα. Πρώτον και σπουδαιότερο, οι τάσεις και η νοοτροπία αυτή επηρεάζουν τους ορθόδοξους, διότι οι προτεστάντες είναι το κυρίαρχο στοιχείο στα δυτικά περιβάλλοντα ενώ οι ορθόδοξοι μικρές μειοψηφίες. Έτσι απαιτείται αρχικά έντονη και στέρεη θεολογική καλλιέργεια και τροφοδοσία, ώστε οι ορθόδοξοι να είναι πεπεισμένοι για τους λόγους, ένεκα των οποίων διακρίνονται και πρέπει να διακρίνονται ομολογιακά-εκκλησιαστικά από τις προτεσταντικές ομάδες. Πρέπει να έχουν βαθιά συνείδηση της ιδιαιτερότητάς τους και ότι αυτή τους η ιδιαιτερότητα είναι απολύτως αναγκαία για την σωτηρία τους. Αυτά όμως δεν μπορεί να τα προσφέρει -ή τουλάχιστον δεν μπορεί να τα προσφέρει για χρόνο απεριοριστο- κάποια επιφανειακή παραδοσιακότητα, που διατηρούν με την βοήθεια της νοσταλγίας οι μετανάστες, ούτε η συντήρηση εθών κι εθίμων της μητροπολιτικής χώρας. Αυτά μπορεί να τα προσφέρει μόνο η θεολογία, το θεολογικό κήρυγμα.

Οι ανά την οικουμένη ορθόδοξοι, χωρίς θεολογία, θα κινδυνεύουν ή ν' αποχρωματιστούν, εμμένοντας εθιμικά στην Ορθοδοξία, ή να γίνουν παντελώς αδιάφοροι θρησκευτικά ή ν' απορροφηθούν από το επικρατούν προτεσταντικό κλίμα. Κάτι τέτοιο δεν έγινε μέχρι τώρα σ' ευρεία κλίμακα και συνειδητά. Ο κίνδυνος είναι εμφανής. Γι' αυτό και όλοι οφείλουμε το θεολογικό κήρυγμα να θεμελιωθεί, να οικοδομηθεί και ν' αυξηθεί πνευματικά όπου γης ορθόδοξος.

Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν και την μεγάλη δυσχέρεια, που έχει ο

απλώς προτεστάντης, ν' ακούσει και να κατανοήσει το θεολογικό βάθος της Ορθοδοξίας. Την βλέπει περισσότερο σαν μουσειακό φαινόμενο, εντυπωσιάζεται κάποτε από τις τελετές και τον διάκοσμο, που συνήθως του γεννούν φολκλορικό ή και ιστορικό ενδιαφέρον. Είναι λίγες οι περιπτώσεις, έντονα όμως καλλιεργημένων προτεστάντων, που έσκυψαν, μελέτησαν, κατανόησαν κάπως και αγάπησαν την Ορθοδοξία. Και, από αυτούς, ακόμα λιγότεροι εκείνοι που πείστηκαν απόλυτα για την απόλυτη αυθεντικότητά της και τόλμησαν να γίνουν ορθόδοξοι.

Ευκολία φιλοφρονήσεων του Βατικανού

Στο σημείο τούτο είναι πολλαπλά χρήσιμο να κάνουμε κάποιες επισημάνσεις, για να μην αποδώσουμε καθολική υποκρισία στους ρωμαιοκαθολικούς, όταν μιλάνε για την Ορθοδοξία. Ενώ, καθώς είπαμε, διαπνέεται το Βατικανό από σαφή πατερναλισμό, έχει την ευχέρεια να μιλάει για γνησιότητα της Παραδόσεώς μας και μάλιστα να ομολογεί έμμεσα την εγκυρότητα των Μυστηρίων της Εκκλησίας μας, όπως άνετα μπορεί ν' απαγγέλλει ο πάπας και οποιοσδήποτε ρωμαιοκαθολικός το Σύμβολο της πίστεως χωρίς το filioque. Η ευχέρεια αυτή δεν συνιστά κατ' ανάγκην υποκρισία. Οι σοβαροί σήμερα ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι - και το ίδιο το Βατικανό- είναι μέσα τους πεπεισμένοι ότι η Ορθοδοξία διαφύλαξε ανόθευτη την Παράδοση και άρα τα Μυστήριά της είναι έγκυρα. Όσον αφορά το Σύμβολο της πίστεως χωρίς το filioque, λησμονούν οι ενθουσιώδεις ορθόδοξοι ότι στην Δύση χρησιμοποιούσαν πλείονα του ενός Σύμβολα, που ενίοτε εμπεριείχαν πάντοτε το filioque. Εάν οι ορθόδοξοι θα δέχονταν και το Πρωτείο της Ρώμης, τότε όλα θα έβρισκαν το δρόμο τους. Τότε η ενότητα θα ερχόταν μόνη της, διότι το Βατικανό δεν θα είχε δυσκολία να ρίξει άφθονο νερό στα λοιπά νέα του δόγματα. Εκείνο μόνο που δεν μπορεί να σαλέψει είναι το Πρωτείο. Από αρκετά μάλιστα χρόνια, και σαφώς από το 1986/7, το Βατικανό ήθελε να δηλώσει πολύ επίσημα ότι θεωρεί έγκυρα τα Μυστήρια της ορθόδοξης Εκκλησίας, αρκεί και οι ορθόδοξοι να δήλωναν το ίδιο για τα δικά του, ας μην είχαν οι ορθόδοξοι δεχτεί το Πρωτείο. Η κίνηση αυτή δείχνει ακριβώς ότι οι ρωμαιοκαθολικοί δεν έχουν μεγάλες θεολογικές-δογματικές δυσκολίες με μας τους ορθοδόξους. Άρα δεν πιστεύουν ούτε οι ίδιοι στον απόλυτο χαρακτήρα των νέων δογμάτων τους. Και στο Πρωτείο επιμένουν όσοι επιμένουν, με το πρόσχημα την πεποίθηση ότι με αυτό εξασφαλίζεται η ενότητα και κυρίως η potestas, η δύναμη και η πανεκκλησιαστική εξουσία του Βατικανού. Αλλ' ενώ δεν έχουν μεγάλες δυσκολίες οι ρωμαιοκαθολικοί, αυτές βρίσκονται σε μας τους ορθοδόξους. Διότι, εμείς, αντίθετα, είμαστε πεπεισμένοι ότι ο Ρωμαιοκαθολικισμός έχει πολλαπλώς νοθεύσει και αλλοιώσει την γνήσια Παράδοση και μάλιστα με τον εξουσιαστικό του πατερναλισμό εμποδίζει την επανεύρεση της γνησιότητας της διδασκαλίας και άρα και την επίτευξη της ενότητας. Ο, τι, έμμεσα έστω, στην τελευταία του

Εγκύκλιο προϋποθέτει ο Ρώμης για την αποτελεσματικότητα των Μυστηρίων της Εκκλησίας μας, δεν μπορούμε δυστυχώς να το επαναλάβουμε και μεις για τα Μυστήρια της Εκκλησίας του. Η ιστορία μας και η θεολογία μας διδάσκουν ότι στην συζήτηση για την εγκυρότητα ή μη των Μυστηρίων μιας Εκκλησίας, με την οποία βρισκόμαστε σε διάλογο, προχωράμε μόνο εφόσον περατώνεται θετικά η συζήτηση για τα δόγματα και καταλήγουμε σε ομοφωνία. Σ' αυτά δυστυχώς δεν υπάρχει ακόμα συμφωνία και γι' αυτό δεν θέλουμε να εκφράσουμε συνοδικά άποψη οριστική για τα Μυστήριά τους. Συμπεριφερόμαστε έτσι από σύνεση και «φιλανθρωπευόμενοι». Διότι άλλως, των δογματικών διαφορών δεδομένων, θα έπρεπε να εκφραστούμε αρνητικά, όπως το έχουν κάνει ορθόδοξοι θεολόγοι παλαιότερα.

Πόσο θεμελιωμένη στην ζωή της Εκκλησίας μας είναι η παραπάνω τοποθέτηση αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι η «Αναφορά» στην θεία Λειτουργία μας, η τέλεση δηλαδή του κεφαλαιώδους και κορυφαίου Μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας, γίνεται αφού προηγουμένως έχει ομολογηθεί από το εκκλησίασμα η ορθή πίστη. Απαγγέλλεται το Σύμβολο της πίστεως κι έπειτα τελείται το Μυστήριο. Το αντίστροφο είναι αδιανόητο. Το άγιο Πνεύμα που ενεργεί στα Μυστήρια είναι «το Πνεύμα τής αληθείας» (...), επομένως απαιτεί αληθινή και όχι φαλκιδευμένη πίστη.

Ρωμαιοκαθολικισμός

Την αρνητική διάθεση του πλήρως ή λίγο αλλοτριωμένου ανθρώπου θα την κατανοεί και θα την υπομένει ευχερέστερα ο ορθόδοξος. Την αρνητική όμως διάθεση και τα εμπόδια, που προέρχονται ήδη και θα συνεχίσουν να προέρχονται από τους φορείς του δυτικού χριστιανισμού, τα κατανοεί ο ορθόδοξος λιγότερο και τον πονούν περισσότερο.

Οι φορείς αυτοί είναι και θα είναι ο Ρωμαιοκαθολικισμός και ο Προτεσταντισμός. Ο πρώτος έχει βαθιές ρίζες στην κοινή παράδοση, δημιούργησε πολλά και άγια στον αγώνα του, αλλά εγκλωβίστηκε στους ανθρώπινους φόβους του, δεν αφέθηκε με απόλυτη εμπιστοσύνη στο άγιο Πνεύμα, που αυτό «συγκροτεί (-και συγκρατεί-) τον θεσμό της Εκκλησίας», όπως πιστεύουμε και ψέλνουμε οι ορθόδοξοι για να μην το ξεχνάμε. Το αποτέλεσμα δεν άργησε. Με κάθε θυσία, οι ρωμαιοκαθολικοί ενίσχυσαν την εξουσία, την δύναμη, την potestas, του επισκόπου Ρώμης. Για να συγκρατήσει τις εκτροπές με την εξουσία του. Για να επιβάλει την ορθή πίστη με την potestas, την δύναμη. Για να εκτείνει σε όλο τον κόσμο την δικαιοδοσία του χρειαζόταν και Πρωτείο και Αλάθητο. Για να δείξει ότι «το αλάθητο» δεν είναι κούφια λέξη,

έπρεπε να επιβάλει νέα δόγματα. Για να τονίσει έμπρακτα και σήμερα το Πρωτείο, παρέχει και σήμερα αυτός ο ίδιος το Pallium (δηλ. το αντίστοιχο του Ωμοφόρου των ορθοδόξων επισκόπων) στους νεοχειροτονημένους ρωμαιοκαθολικούς επισκόπους όλου του κόσμου. Χωρίς την χειρονομία αυτή δεν είναι επίσκοποι. Κι επίσημος αξιωματούχος του Βατικανού ανακοινώνει ότι όποιος αρνείται το Πρωτείο του Ρώμης, είναι σαν να αρνείται το ίδιο το Ευαγγέλιο.

Τόσα τραγικά συμβαίνουν και λέγονται στους κόλπους μιας Εκκλησίας που στην αρχαία εποχή και ευαγγελίστηκε και έδωσε πολλούς αγίους και μάρτυρες.

Βέβαια, για να μην αδικήσουμε την θεολογική ευαισθησία και κατάρτιση της πλειονότητας των καλά τουλάχιστον ενημερωμένων ρωμαιοκαθολικών θεολόγων (αλλά και μη θεολόγων), πρέπει να εξηγήσουμε ότι σπάνια θεολόγος - καθηγητής πιστεύει πράγματι στο αλάθητο του πάπα Ρώμης. Κατά συνεκδοχή και το Πρωτείο δεν πιστεύουν ότι είναι «μυστήριο» και πραγματικό δόγμα, όπως το θέλει η επίσημη θεολογία του Βατικανού. Αλλά ενώ η διαπίστωση αυτή έχει απόλυτη αντικειμενικότητα, οι αντιδράσεις προς το Βατικανό είναι σποραδικές - μεμονωμένες και τις περισσότερες φορές ελεγχόμενες. Η πλειονότητα των μη πιστευόντων στα δόγματα αυτά σκύβει το κεφάλι στην νοοτροπία που επικράτησε. Προπαντός όμως έχουν πέσει θύματα μιας προσεκτικά και σιωπηρά καλλιεργημένης αντιλήψεως, που έπεισε και σοβαρούς ακόμα ερευνητές θεολόγους ότι χωρίς το Πρωτείο του πάπα, χωρίς δηλαδή την απόλυτη εξουσία του, η ρωμαιοκαθολική Εκκλησία θα διαλυθεί σε άπειρα κομμάτια.

Το παράδειγμα του πολυτεμαχισμένου Προτεσταντισμού λειτουργεί ως αντίπαλο δέος και προβάλλεται από τους φορείς των απόψεων του Βατικανού αποτρεπτικά: έτσι και χειρότερα θα καταντήσουμε αν εγκαταλείψουμε το Πρωτείο. Το πραγματικό πρόβλημα όμως είναι διαφορετικό. Οι τάσεις διασπάσεων και σχισμάτων ασφαλώς υπήρχαν και θα υπάρχουν. Μόνο που η αντιμετώπισή τους δεν γίνεται με την δημιουργία ανέρειστων δογμάτων, ώστε να λειτουργούν αποτρεπτικά ως μορμούλκεια, μπαμπούλας και φόβητρο. Τα μέσα της Εκκλησίας για παρόμοιες περιπτώσεις είναι μόνο πνευματικά. Και ο αφορισμός ακόμα χρησιμοποιείται σε ακραίες καταστάσεις.

Η καταφυγή παλαιότερα της ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και η σημερινή της επιμονή, που μάλιστα όλο και μεγαλώνει, στο Πρωτείο και το αλάθητο, προϋποθέτουν δυστυχώς έλλειψη εμπιστοσύνης στο άγιο Πνεύμα. Όσο και αν φαίνεται η διαπίστωση αυτή σκληρή, αληθεύει απόλυτα. Διότι αν άλλοτε, από τον Μεσαίωνα, εμπιστεύονταν οι ρωμαιοκαθολικοί το πρόβλημα της συνοχής της Εκκλησίας στο άγιο Πνεύμα, δεν θα κατέφευγαν σε κοσμικά μέσα και δεν θα στηρίζονταν στην ανθρώπινη δύναμη, την potestas, που συνιστά το Πρωτείο εξουσίας. Θα εργάζονταν το κατά δύναμη θεολογικοποιμαντικά για την

συνοχή και την ενότητα της Εκκλησίας τους και παράλληλα θα προσεύχονταν στο άγιο Πνεύμα. Διότι, επιτέλους, η ενότητα και η συγκρότηση της Εκκλησίας είναι αποτέλεσμα επεμβάσεως του αγίου Πνεύματος. Το τελευταίο τούτο δεν το κατάλαβαν τότε όσο έπρεπε. Αλλά και σήμερα, εγκλωβισμένοι πλέον σε μια εσφαλμένη νοοτροπία και σ' ένα κλίμα άρρωστο, συνεχίζουν να μην το καταλαβαίνουν ορθά.

Συνεχίζουν να εξαρτούν την συνοχή και την ευστάθεια της Εκκλησίας από το κοσμικό μέγεθος, όπως είναι το Πρωτείο του πάπα, ενώ, βέβαια, με τα χείλη ομολογούν απόλυτη πίστη στο έργο του αγίου Πνεύματος.

Η Ορθοδοξία συνιστά σαφή απάντηση στην εσφαλμένη τακτική του Βατικανού, γιατί γνωρίζει πολύ καλά ότι την συνοχή της Εκκλησίας εξασφαλίζει το άγιο Πνεύμα και όχι κάποιο είδος δυνάμεως κοσμικής, *potestas*. Και μάλιστα την πίστη αυτή κάνει συνεχώς πράξη η Ορθοδοξία. Κι ενώ έχουμε δύο δεκάδες αυθεντικά ορθόδοξες καθολικές Εκκλησίες, αυτοκέφαλες και αυτοδιοικούμενες, πρόκειται για μία και μόνο Εκκλησία. Διότι, όλες οι αυτοκέφαλες έχουν την ίδια πίστη, το αυτό φρόνημα, τους ίδιους κανόνες και βρίσκονται γι' αυτό σε πλήρη μεταξύ τους κοινωνία, και άρα ενότητα, την οποία δεν εξασφαλίζει κάποια κοσμική, αλλά το άγιο Πνεύμα. Την ορθή πίστη, που οδηγεί στην ενότητα, παρέχει το άγιο Πνεύμα συνεργούντος του ανθρώπου. Άρα η ενότητα έρχεται από τον Θεό. Οι πρωτοβουλίες και η πρωτοκαθεδρία του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως δεν προϋποθέτουν σε καμμία περίπτωση Πρωτείο εξουσίας κάτι τέτοιο το αρνείται το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το απορρίπτουν όλες οι λοιπές αυτοκέφαλες Εκκλησίες. Η κατάσταση δεν σημαίνει ότι στην Ορθοδοξία λείπουν τα προβλήματα και οι προστριβές εις βάρος της ενότητας. Όμως ξεπερνιούνται με την βοήθεια του αγίου Πνεύματος και οπωσδήποτε δεν είναι περισσότερα και μεγαλύτερα από αυτά που νομίζει ότι αποσοβεί με το Πρωτείο το Βατικανό στους κόλπους της ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

Το παράδειγμα όμως τούτο της Ορθοδοξίας τρέμει να εφαρμόσει το Βατικανό, κάτω από το βάρος της επικρατούσας νοοτροπίας και της μη ομολογημένης εμπιστοσύνης στο έργο του αγίου Πνεύματος. Ευνόητο, λοιπόν, είναι η έντονη παρουσία της Ορθοδοξίας με την ευρύτατη ελευθερία της στον δυτικό κόσμο να θεωρηθεί πρόκληση προς τους Ρωμαιοκαθολικούς. Όσο καλύτερα θα γνωρίζουν την Ορθοδοξία τόσο θα επιθυμούν την ελευθερία, την αποδέσμευση από την δύναμη, την *potestas*, το Πρωτείο του πάπα. Το πλεονέκτημα τούτο της Ορθοδοξίας δεν είναι το μόνο και το κορυφαίο, αλλά είναι αυτό που κατανοούν ευχερέστερα οι δυτικοί χριστιανοί.

Αυτά σημαίνουν ότι το Βατικανό θ' αντιδρά ποικιλότροπα στην αυξανόμενη παρουσία της Ορθοδοξίας, γιατί θα την βλέπει ως έμμεση απειλή του πνεύματός του, του κλίματός του. Όμως αναμφίβολα η Ορθοδοξία, με αφορμή την έναρξη της Γ' χιλιετίας, οφείλει να εντείνει

τις προσπάθειές της, για να γνωρίσει κατά το δυνατό ο κόσμος, με την βοήθεια του αγίου Πνεύματος την αλήθεια.

Να γνωρίσει τι πρέπει να πιστεύει για την Εκκλησία του και πως πρέπει να αγωνίζεται για την σωτηρία του. Στόχος δεν είναι η επικράτηση της ορθόδοξης Εκκλησίας, αλλά η επιτέλεση του καθήκοντος του κάθε ορθοδόξου έναντι του Θεού, του εαυτού του και του πλησίον του. Ο κόσμος δεν θα σωθεί από την δράση του ορθοδόξου, αλλά χωρίς αυτήν δεν θα σωθεί ο ορθόδοξος, διότι δεν θα έχει επιτελέσει το καθήκον του. Ο,τι ονομάζουμε αποστολή (missio) αποτελεί τελικά το καθήκον.

Και η επιτέλεση του καθήκοντός μας σε χώρους όπου έδρασε και δρα ο Ρωμαιοκαθολικισμός, θα είναι κάτι σαν απελευθέρωση και από την κοσμική εξουσία εκκλησιαστικής μορφής και από δογματικοθεολογικές παρεκκλίσεις. Η απελευθέρωση όμως αυτή θα γίνει πραγματικότητα στο μέτρο που οι πιστοί θα έχουν κατανοήσει και βιώσει τις ανάλογες διδασκαλίες της ορθόδοξης Εκκλησίας, κάτι που δεν είναι καθόλου ευχερές και δεν μπορούμε να το προσδιορίσουμε. Δεν είναι ευχερές, διότι απαιτείται μεγάλη θεολογική ετοιμότητα των ορθοδόξων, για την οποία δεν είμαστε πολύ αισιόδοξοι. Και δεν μπορούμε να το προσδιορίσουμε, διότι οι αποδέκτες είναι ήδη εγκλωβισμένοι στην αδιαφορία τους ή ριζωμένοι στις δογματικές παρεκκλίσεις, δεσμά από τα οποία μπορεί να τους ελευθερώσει μόνο το άγιο Πνεύμα.

____Συνέπειες της παρεκκλίσεως στον χώρο του Προτεσταντισμού____

Η πρόταξη της ουσίας έναντι του είναι, που συνιστά παλαιά αδυναμία της χριστιανικής Δύσεως, είχε ανάλογες επιπτώσεις και στον Προτεσταντισμό, που εμφανίστηκε τον ΙΣΤ' αιώνα. Μόνο που τώρα οι επιπτώσεις ορίστηκαν από το κυρίαρχο αντιπαπικό κλίμα. Ενώ δηλαδή εκεί ανυψώθηκε ο επίσκοπος Ρώμης έτσι, ώστε *implicite* να υποκαθιστά τον Ιησού Χριστό και το άγιο Πνεύμα, εδώ, στον Προτεσταντισμό, έχουμε πολλαπλή μέχρι άπειρη την υποκατάσταση. Όσο περισσότερο προϋποτίθεται η σιωπηρή πρόταξη της ουσίας έναντι του είναι τόσο περισσότερο παρανοείται ο συνεχιζόμενος ρόλος του Ιησού Χριστού και του αγίου Πνεύματος, υποτιμώνται δηλαδή τα ιδιώματα και οι συνέπειες των θείων Υποστάσεων. Και το αποτέλεσμα: ο οποιοσδήποτε προτεστάντης μπορεί να ισχυρισθεί στην πράξη, είτε το ομολογεί ρητά είτε το παρασιωπά, ότι αυτός εκπροσωπεί κι ερμηνεύει αυθεντικά τον Χριστό και ότι αυτός φωτίζεται από το άγιο Πνεύμα. Ο καθένας μπορεί να σφετερίζεται ό,τι ενεργούν οι θείες Υποστάσεις ή μέρος των ιδιωμάτων τους. Απόδειξη του θλιβερού και ανομολόγητου γεγονότος αυτού είναι οι πολλές εκατοντάδες προτεσταντικής υφής χριστιανικές κοινότητες. Η κάθε μία διακρίνεται από τις άλλες, διότι ο ιδρυτής της

κάθε μιας ισχυριζόταν ότι, για τα ίδια ζητήματα, διέθετε αυθεντικό και γνήσιο φωτισμό από το άγιο Πνεύμα. Αφού όλοι ισχυρίζονται το ίδιο και αφού, με διαφορετική διδασκαλία, δεν είναι δυνατόν ν' αληθεύουν όλοι, σημαίνει ότι ο κάθε ιδρυτής καθορίζει τι πρέπει να φωτίζει και να διδάσκει το άγιο Πνεύμα, δηλαδή το υποκαθιστά.

Από τις συνέπειες των θεολογικών αυτών αγκυλώσεων και παρεκκλίσεων, η Ορθοδοξία είναι απαλλαγμένη, διότι έγινε συνεχιστής ενσυνείδητα της θεολογίας των μεγάλων θεολόγων Πατέρων από τον Β' μέχρι τον ΙΔ' αιώνα. Οι Πατέρες αυτοί αντιμετώπισαν από τότε ανάλογες προκλήσεις και προβλήματα κι έδωσαν πειστικές θεολογικές λύσεις, που έγιναν στην Εκκλησία ζωή και Παράδοση, την οποία όμως παρανόησαν ή και υποτίμησαν σκόπιμα οι εκπρόσωποι του δυτικού χριστιανισμού, με τις παραπάνω συνέπειες που δυσχεραίνουν σήμερα το έργο της Ορθοδοξίας.

Συνέπεια της παρεκκλίσεως το «Πρωτείο» και το «Αλάθητο» του επισκόπου Ρώμης

Η αδυναμία της δυτικής θεολογίας να κατανοήσει με απόλυτη συνέπεια τις διακεκριμένες θείες Υποστάσεις-πρόσωπα, σήμαινε την μη πλήρη και συνεπή εκτίμηση του έργου και του ρόλου που οι Υποστάσεις διαδραμάτισαν και διαδραματίζουν στην πορεία της θείας Οικονομίας και μάλιστα στην ζωή της Εκκλησίας. Έτσι, π.χ. η τοποθέτηση του επισκόπου Ρώμης σ' ένα τόσο υψηλό και ανύπαρκτο βάθρο, προϋποθέτει, ανομολόγητα κι έμμεσα μείωση της υποστάσεως του Χριστού. Πρωτείο υπέρτατης εξουσίας και αλάθητο δεν μπορεί κανείς να δεχτεί εάν πιστεύει και ζει τον Κύριο ως πραγματικό, άκρο Αρχιερέα και Αρχιποιμένα. Κι ενώ δεν καταργούν οι ρωμαιοκαθολικοί ούτε τον Κύριον ούτε το αρχιερατικό και βασιλικό του αξίωμα, δείχνουν να μη τα κατανοούν με συνέπεια, όταν *implicite* τα κορυφώνουν κατ' αποκλειστικότητα και τα προσγράφουν στον επίσκοπο Ρώμης. Όσο απορροφάται η θεολογία από την ενιαία θεία ουσία, τόσο μειώνεται η εμπειρία των θείων Υποστάσεων και άρα τόσο λιγότερο καθορίζουν την θεολογία και την πνευματική ζωή. Έτσι, αφού ήταν μόνο αχνή η υπόσταση του Χριστού στην Εκκλησία, της οποίας κεφαλή είναι ο Χριστός, επινοήθηκε άλλη κεφαλή, ο επίσκοπος Ρώμης, που έγινε *Caput Ecclesiae*. Μα ο Κύριος ενανθρώπησε κι εκπλήρωσε το επί γης έργο του, ακριβώς για να τον έχουμε όλοι οι πιστοί -και κατ' εξοχήν οι ποιμένες- πρότυπο ζωντανό. Και είναι στην Εκκλησία ζωντανό πρότυπο ο Κύριος. Στο Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας επαναλαμβάνεται συνεχώς και αδιάλειπτα όλη η θεία Οικονομία και φυσικά όλο το μυστηριώδες έργο του Χριστού.

Έτσι το βασιλικό και το αρχιερατικό του αξίωμα είναι παρόντα σε κάθε αυθεντική Ευχαριστία της Εκκλησίας. Κι επειδή ο Θεός γνωρίζει τις

αδυναμίες των μελών της Εκκλησίας, το έργο της υπερβάσεως των αδυναμιών, της καθοδηγήσεως και του αποκαλυπτικού φωτισμού τους, ανέλαβε το τρίτο πρόσωπο της αγίας Τριάδος, το άγιο Πνεύμα, που ο ίδιος ο Κύριος ονόμασε «Πνεύμα αληθείας». Όταν ο Κύριος υποσχέθηκε στον πληθυντικό την αποστολή του αγίου Πνεύματος, για να «οδηγήσει εις πάσαν την αλήθειαν» (Ίωάν. 16, 13), να «διδάξει πάντα» και, να «υπομνήσει» (Ίωάν. 14, 26) όσα ο ίδιος είχε διδάξει, δεν εννοούσε κατ' εξοχήν τον εκάστοτε επίσκοπο Ρώμης, που σήμερα είναι άγιος και δεκτικός του θείου θελήματος, αύριο ή χθες κακόδοξος και, μεθαύριο ή προχθές, χυδαίος αμαρτωλός.

Δεν νοείται η θεολογία να μιλάει για αλάθητο κάποιου επισκόπου, όταν έχει συνειδητοποιήσει το συντελεσμένο καθοδηγητικό και φωτιστικό έργο του αγίου Πνεύματος στην Εκκλησία. Γιατί έμμεσα μειώνει το άγιο Πνεύμα και την δράση του. Είναι αδύνατο η θεολογία να περιορίσει το αλάθητο σε μια πόλη, έστω επιφανή πρωτεύουσα, εάν έχει ανοικτά μάτια στο γεγονός ότι, ανά τους αιώνες, την αλήθεια εξέφρασαν με φωτισμό ιεροί άνδρες διαφόρων πόλεων-επισκοπών: άλλοτε στην Αλεξάνδρεια, άλλοτε στην Αντιοχεια, άλλοτε στην Ρώμη, άλλοτε στην Κόρινθο, άλλοτε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας και άλλοτε στην Κωνσταντινούπολη.

Έτσι, π.χ. μεγάλοι Πατέρες και Διδάσκαλοι της Εκκλησίας, που διατύπωσαν την αλήθεια για ζητήματα πίστεως-δόγματος ήσαν στον Β' αιώνα οι άγιοι Ιγνάτιος Αντιοχείας, Διονύσιος Κορίνθου και Ειρηναίος Λυών. Αυτών την αλήθεια-διδασκαλία υιοθέτησε η Εκκλησία και μάλιστα οι δύο τελευταίοι απέρριψαν απόψεις ρωμαίων επισκόπων, τους οποίους και επέπληξαν, κάτι που δεν θα συνέβαινε αν όντως ο εκάστοτε Ρώμης ήταν αλάθητος και διέθετε πρωτείο εξουσίας. Την αλήθεια διατύπωσαν επίσης (και αυτήν αποδέχτηκε η Εκκλησία), κατά τον Γ' αιώνα οι Κυπριανός Καρθαγένης και ο Διονύσιος Αλεξανδρείας κατά τον Δ' αιώνα οι Αθανάσιος Αλεξανδρείας, Γρηγόριος Θεολόγος, και Γρηγόριος Νύσσης κατά τον Ε' αιώνα οι Ιωάννης Χρυσόστομος, Κύριλλος Αλεξανδρείας και Λέων Ρώμης. Έτσι και ο πρωτοετής φοιτητής θεολογίας έχει διαπιστώσει ότι το άγιο Πνεύμα φανέρωσε την αλήθεια για ζητήματα πίστεως σε όποιους έκρινε κατάλληλους, ανεξάρτητα από τόπους και ονόματα επισκοπών. Άρα πρωτείο αληθείας είχαν όλοι αυτοί που αναφέραμε και άλλοι μεταγενέστεροι, χωρίς καν να ανήκουν στην ρωμαϊκή εκκλησία, η οποία επίσης ήταν δυνατό να έχει στους κόλπους της κατ' εξοχήν εκφραστής της αληθείας, όπως συνέβη με τον Λέοντα (+461) και παλαιότερα με τον Κλήμη (+101). Και μακάρι να μην είχε τις μεταγενέστερες παρεκκλίσεις της η ρωμαϊκή εκκλησία, ώστε να διέθετε και στο εξής προϋποθέσεις φωτισμού θεολόγων της από το άγιο Πνεύμα.

Είναι λοιπόν σαφές, ότι πρωτείο αληθείας στην Εκκλησία παρέσχε ο Θεός στους θεολόγους εκείνους των οποίων την αλήθεια-διδασκαλία η Εκκλησία υιοθέτησε και όχι στον εκάστοτε επίσκοπο Ρώμης.

Χρησιμοποιούμε τον όρο «πρωτείο αληθείας», διότι αφ' ενός εκφράζει ό,τι συνέβη στην ζωή της Εκκλησίας με τον φωτισμό του αγίου Πνεύματος, αφ' ετέρου διότι ο όρος «αλάθητος» ή «αλάθητον», προϋποθέτει άνθρωπο μη δυνάμενο να σφάλει, κάτι που είναι ανέρειστο και αντιβιβλικό. Είναι παιδαριώδες το να χαρακτηρίζουμε «αλάθητον» τον οποιοδήποτε πάπα, έστω υπό προϋποθέσεις, όταν γνωρίζουμε ότι ενίοτε έσφαλαν και οι πιο μεγάλοι και φωτισμένοι πατέρες-θεολόγοι της Εκκλησίας, των οποίων η ζωή μάλιστα υπήρξε αγία και θαυματουργούσαν ζώντες και μετά την κοίμησή τους.

Για να μειωθεί κάπως η αποκρουστικότητα του πρωτείου και του αλάθητου του επισκόπου Ρώμης, γίνεται χρήση του όρου «λειτουργήμα του επισκόπου Ρώμης ή του διαδόχου του Πέτρου». Όμως όχι μόνο δεν αλλάζει την παρέκκλιση και την κακοδοξία, που ανεπίτρεπτα μειώνουν το έργο των δύο θείων Υποστάσεων του Υιού και του Πνεύματος, αλλά με τον όρο «λειτουργήμα» τονίζεται περισσότερο η μείωση και ο σφετερισμός από τον επίσκοπο Ρώμης του έργου του Υιού και του Πνεύματος. Βέβαια στην τελευταία του Εγκύκλιο-διάταγμα, πού ήδη μνημονεύσαμε, ομολογεί ο πάπας Ρώμης ότι στο ίδιο αποστολικό λειτουργήμα μετέχουν οι επίσκοποι όλοι. Όμως ο ίδιος μετέχει περισσότερο. Όλοι είμαστε ίσοι, αλλά κάποιος είναι πιο ίσος!

Όλες αυτές οι παρεκκλίσεις και οι κακοδοξίες ξεκινούν από την αδυναμία της δυτικής θεολογίας να κατανοήσει -όχι απλώς να δεχτεί τυπικά- τις συνέπειες των ιδιωμάτων και της δράσεως των διακεκριμένων θείων Υποστάσεων στην ζωή της Εκκλησίας. Ο εγκλωβισμός στην ενότητα της θείας ουσίας, που όντως είναι ενιαία, εμπόδισε την ανάπτυξη ορθής θεολογίας. Στο βαθμό, λοιπόν, που η δυτική θεολογία δεν ερειδόταν στις θείες υποστάσεις και τα ιδιώματά τους, αναγκαστικά θα στρεφόταν -ζητώντας τροφή- προς την φιλοσοφία κατά τρόπο υποτακτικό. Έτσι έχουμε την λεγόμενη σχολαστική θεολογία με όλες τις αρνητικές συνέπειες.

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ:

<http://www.jubilee.gr/Papadopoulos/protestant.html>

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΣΜΟΝ ΕΓΧΟΛΠΙΟΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ καὶ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΕΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ - ΔΟΓΜΑ - ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ